

**MUSEU
ARQUEOLÒGIC
MUNICIPAL D'ALCOI
CAMIL VISEDÓ I
MOLTÓ**

**MEMÒRIA
D'ACTIVITATS 1996**

**J. EMILI AURA TORTOSA
JOSEP M. SEGURA MARTÍ**

INTRODUCCIÓ

Un any més, aquesta memòria resumeix les tasques del Museu Arqueològic així com les incidències que en els diferents àmbits de la seua responsabilitat s'han produït. Des d'un punt de vista general, la gestió del Museu ha mantingut les línies encetades anys enrere. La divulgació de la Prehistòria i Arqueologia comarcals, dirigida a diferents públics i amb formats d'expressió també diferents, n'ha estat una de les prioritats. En aquest sentit, les xifres de visitants dels últims anys assenyalen una certa estabilització de l'oferta del Museu, tant pel que fa a la visita de les exposicions permanents com a altres ofertes de durada periòdica.

Un altre tant es pot dir de les tasques diàries, i no per això menys importants, com són el manteniment dels fons arqueològics, el seu emmagatzematge, inventari, restauració i estudi. El Museu continua donant suport, dins de les seues possibilitats, a la majoria de projectes d'investigació del seu àmbit d'actuació, i així ha acollit diverses peticions d'estudi, reproducció i préstec de materials. L'esforç del personal del Museu, i també d'un important grup de col·laboradors, està fent possible plantejar una actualització dels protocols d'inventaris i arxius documentals, i s'ha avançat fins i tot en la diagnosi, restauració i tractament dels materials arqueològics.

Es resumeix l'activitat realitzada al Museu durant l'any 1996 i es descriuen els diferents nivells d'actuació: administració i gestió, difusió, conservació i investigació.

Se resume la actividad realizada en el Museo durante el año 1996, describiéndose sus diferentes niveles de actuación: Administración y Gestión, la Difusión e Investigación.

Alcoi archaeological Museum. 1996 report of activities.

In this report we give an abridged account of the activities carried out at the Museum during the year 1996, starting its different levels of action, that is, Administration and Management, Publications and Knowledge spreading, preservation and research.

És cert que aquestes línies de treball són cada dia més exigents pel que fa a les necessitats de dotació humana, tècnica i econòmica, i és per això que cal agrair la generosa i constant col·laboració de la Caja de Ahorros del Mediterráneo en les activitats de divulgació i, també, el suport que dóna l'Ajuntament d'Alcoi per a la modernització de les instal·lacions i mitjans de treball. Aquest procés –iniciat el 1991– no ha fet més que començar, i caldrà consolidar el creixement d'un projecte que siga capaç d'abastir la memòria històrica del nostre poble.

ADMINISTRACIÓ I GESTIÓ

Les despeses ordinàries fetes amb motiu de la realització de diferents activitats al Museu, com ara les beques, les publicacions, les restauracions, etc., així com les compres de material i el manteniment de les instal·lacions, van ascendir a un total de 6.185.000 pessetes; amb caràcter extraordinari es va disposar d'una dotació econòmica de 3.998.645 pessetes per fer una primera fase de la instal·lació d'aire condicionat a les àrees

administratives, biblioteca i laboratori de restauració. Aquestes despeses han estat ateses pel pressupost municipal de l'Ajuntament d'Alcoi de l'any 1996.

– Subvencions:

- La Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura ha atorgat al Museu les subvencions següents, d'acord amb les convocatòries ordinàries publicades amb aquesta finalitat:
- Resolució de 4 de juliol de 1996, respecte de les ajudes a museus i col·leccions museogràfiques, per la qual s'ha concedit al Museu una subvenció de 384.000 pessetes per a la realització d'inventaris dels fons arqueològics.
- Resolució de 9 de juliol de 1996, respecte de les ajudes a les institucions responsables del patrimoni moble, per la qual s'ha concedit al Museu una subvenció de 251.200 pessetes per a la restauració de peces metàl·liques.
- Resolució de 21 de juliol de 1996, respecte de les ajudes a museus i col·leccions museogràfiques, per la qual s'ha concedit al Museu una subvenció de 1.500.000 pessetes per a l'adquisició d'aparells per al laboratori de restauració del Museu.

Per la seua banda, la Caja de Ahorros del Mediterráneo ens va donar el seu suport econòmic per al finançament de les activitats editorials i didàctiques, així com per a l'edició d'un políptic informatiu sobre el Museu.

– Informes i correspondència:

Durant l'exercici de 1996, la gestió ordinària ha generat 195 escrits d'eixida i s'han rebut 187 cartes. D'aquests escrits i expedients cal destacar-ne els referits a la donació i el depòsit de materials arqueològics de què ha estat objecte el Museu; les sol·licituds per a l'estudi, la fotografia, etc., de les col·leccions, i el préstec temporal de les exposicions monogràfiques generades al si del Museu; les memòries i la documentació de les convocatòries de subvencions; els informes per a la Comissió d'Urbanisme pel que fa a les llicències d'obres, etc.

BIBLIOTECA

La consulta bibliogràfica per part d'estudiants i d'investigadors ha estat una activitat constant, i també el préstec domiciliari de llibres.

L'intercanvi de publicacions amb altres institucions i les adquisicions de llibres han representat un increment de 237 volums al llarg de 1996. A la relació d'intercanvis de publicacions, esmentada en les memòries corresponents als exercicis de 1993, 1994 i 1995 (amb un total de 102 institucions), cal que hi afegim les institucions que durant l'any 1996 s'han incorporat a l'intercanvi bibliogràfic amb la nostra revista:

- Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia
Espai obert
- Centre d'Estudis Municipal d'Onda
- Centro de Estudios Mudéjares
- Centro Nacional de Información y Documentación.
Madrid
Índice Español de Humanidades
- Institut d'Estudis Ilerdenses
Ilerda
- Museu de Cullera

LA DIFUSIÓ DEL PATRIMONI

Estadístiques de les visites

Els horaris i dies en què ha obert el Museu Arqueològic Municipal en 1996 són:

- Primavera, tardor i hivern:
 - De dilluns a divendres: de 9 a 14 hores.
 - Dissabtes, diumenges i festius: de 10.30 a 13.30 hores.
- Estiu (de l'1 al 30 de juliol i de l'1 al 30 de setembre)
 - De dilluns a divendres: de 9 a 14 hores.
 - Dissabtes, diumenges i festius: tancat.

Llevat d'aquest horari, s'hi han autoritzat visites a les vesprades, de caràcter individual i per a diferents col·lectius (amb una sol·licitud prèvia).

El Museu ha obert un total de 312 dies. Durant el mes d'agost va romandre tancat.

- Comentaris sobre la distribució setmanal de les visites individuals i col·lectives:

Els dies en què el Museu ha rebut una major afluència de visitants individuals ha estat els diumenges i els dissabtes (8,4 i 8,2 visites/dia), amb un total anual de 337 i 330 visites, respectivament. Els dies laborals s'observa una menor quantitat de visites individuals, encara que amb una mitjana entre 4,7 i 3,6 visites/dia.

Els dies en què el Museu rep visites col·lectives o de grups són, per ordre de preferència: dijous, divendres, dimecres, dissabtes, dilluns i dimarts. Els diumenges baixa l'índex de les visites col·lectives.

Per la suma de visites individuals i col·lectives es pot deduir que els dies de la setmana en què el Museu rep una major quantitat de visitants són els dijous i els divendres, amb una mitjana diària entre 49,3 i 35,5 visites per dia. En darrer lloc se situen els dimecres, dissabtes i dilluns (entre 30,2 i 22,3 visites/dia). Amb una menor incidència els diumenges i dimarts (20,7 i 19,8 visites/dia, respectivament).

La mitjana anual és de 29,5 visites diàries, durant els 312 dies en què el Museu ha estat obert al públic.

La xifra anual total és de 9.211 visites, de les quals 1.609 han estat individuals i 7.602 visitants repartits en 204 grups. A més, cal afegir-hi que alguns d'aquests col·lectius –generalment els escolars, quan els grups supe-

ren les 30 persones– han visitat el museu de forma fraccionada, en petits grups o per cursos naturals.

La diversa procedència de les visites (individuals i col·lectives), s'observa als percentatges del quadre següent:

Percentatges de les visites	Individuals	Col·lectives
Locals	46,6	19,3
Comunitat Valenciana	31,1	67,9
Altres comunitats	11,3	8,4
Estrangers	11,0	4,4
	100 %	100 %

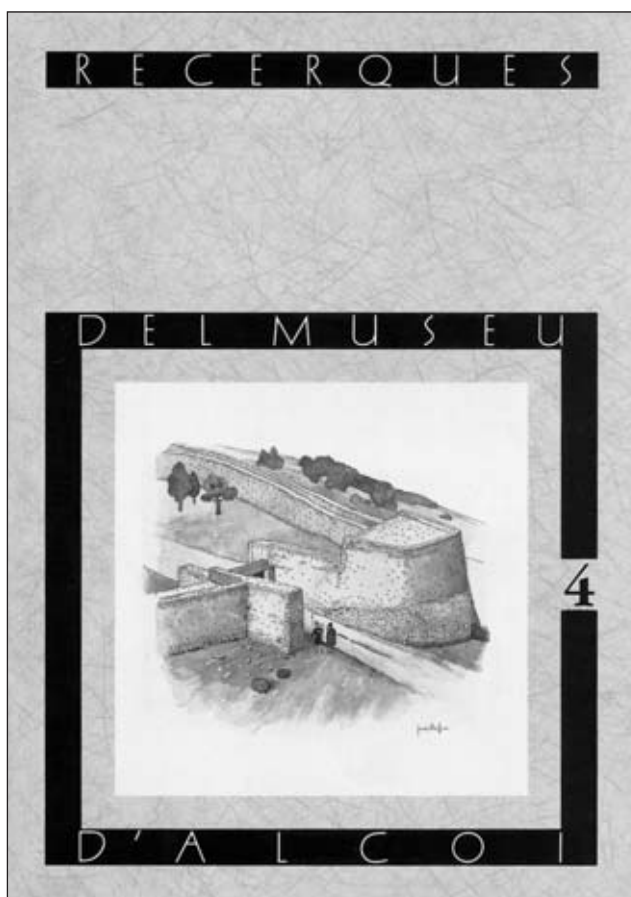

Exposicions canviants

Al llarg de 1996 la sala d'exposicions canviants ha mantingut l'exposició *L'expansió de l'agricultura. La vall de l'Alcoi fa 5.000 anys*, la qual hi havia estat instal·lada el 23 de març de 1995. Pel que fa a les exposicions itinerants del Museu, cal donar compte del préstec a l'Ajuntament de Crevillent dels plafons de l'exposició *L'urbanisme ibèric a la Serreta*, així com d'un lot de materials arqueològics d'aquest jaciment. Aquesta mostra va poder ser visitada al Museu Arqueològic de Crevillent durant els dies 13 de setembre al 20 d'octubre de 1996.

PREFERÈNCIES DIA/SETMANA I MITJANA DE VISITES INDIVIDUALS I VISITES COL·LECTIVES			
	individuals mitjana diària	col·lectives mitjana diària	total
dilluns	4	218,3	22,5
dimarts	3	616,2	19,8
dimecres	4	725,5	30,2
dijous	3	645,7	49,3
divendres	4	331,2	35,5
dissabtes	8	219,5	27,7
diumenges	8	412,3	20,7
* mitjana diària anual29,5 visites			

RESUM VISITANTS 1996					
	DIES OBERT	NÚM. COL·L	VISITES COL·L	VISITES INDV.	TOTAL VISITES
GENER	30	8	257	116	373
FEBRER	29	25	1.060	149	1.209
MARÇ	31	27	961	174	1.135
ABRIL	27	23	835	233	1.068
MAIG	30	50	1.443	121	1.564
JUNY	30	5	210	115	325
JULIOL	22	8	406	119	525
AGOST	0	0	0	0	0
SETEMBRE	23	1	20	133	153
OCTUBRE	31	13	428	152	580
NOVEMBRE	30	25	1.209	168	1.377
DESEMBRE	29	19	773	129	902
TOTAL	312	204	7.602	1.609	9.211

Activitats didàctiques

Pel que fa a les visites al Museu per part d'escolars i d'altres col·lectius, que durant l'any 1996 han estat un total de 204 grups, cal esmentar-ne que 149 visites han estat guiades per personal del Museu. A més de les visites al Museu, els escolars han realitzat algunes de les activitats didàctiques (fitxes de "La tomba d'un guerrer" i de la "Maleta didàctica"). Així mateix, s'han mantingut les visites guiades a jaciments arqueològics, en què s'han atès peticions per a visitar les pintures rupestres de la Sarga i el jaciment ibèric de la Serreta.

Publicacions

El dia 5 de juliol de 1996 es va presentar el número 4 (1995) de la nostra revista *Recerques del Museu d'Alcoi*, així com també l'edició d'un políptic informatiu dels continguts de les exposicions permanents del Museu, del qual s'han editat 5.000 exemplars en valencià i en castellà, i 1.500 en anglés i francès.

LA CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI

Depòsits de materials arqueològics

Els directors de les excavacions i prospeccions arqueològiques autoritzades per la Direcció General de Patrimoni Artístic, que han estat realitzades al nostre àmbit durant l'any 1996, han depositat al Museu d'Alcoi els materials arqueològics recuperats a les actuacions següents:

- excavació arqueològica ordinària al jaciment del Salt (Alcoi)
- excavació arqueològica ordinària a la Cova de Santa Maria (Castell de Castells)

Donació de materials

El senyor Miguel Juan Payá ha depositat a l'arxiu del Museu un lot de 87 plaques fotogràfiques de vidre amb imatges de les excavacions de la Mola Alta de Serelles (Alcoi) i de la Cova de la Barsella (La Torre de les Maçanes), així com un lot de llibres, que procedien del llegat del senyor Luis Gisbert Botella.

Préstec de materials

Els materials arqueològics obtinguts a l'excavació ordinària de l'any 1996 al jaciment del Salt van estar objecte de sol·licitud de trasllat per part de la directora del projecte d'investigació, la Dra. Bertila Galván Santos, per al seu estudi al Departamento de Prehistoria, Antropología y Paleoambiente de la Universidad de La Laguna (Tenerife), sol·licitud aquesta que va estar autoritzada per la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Generalitat Valenciana.

Dels materials del Castell de Planes que el Museu té depositats al seu magatzem, una mostra d'aquests van ser prestats per al seu estudi al director del projecte d'excavació, el senyor José Luis Menéndez Fueyo.

Un lot de materials arqueològics de la Serreta i els plànols de l'exposició *L'urbanisme ibèric a la Serreta*, van ser prestats al Museu Arqueològic de Crevillent perquè formaren part d'aquella mostra.

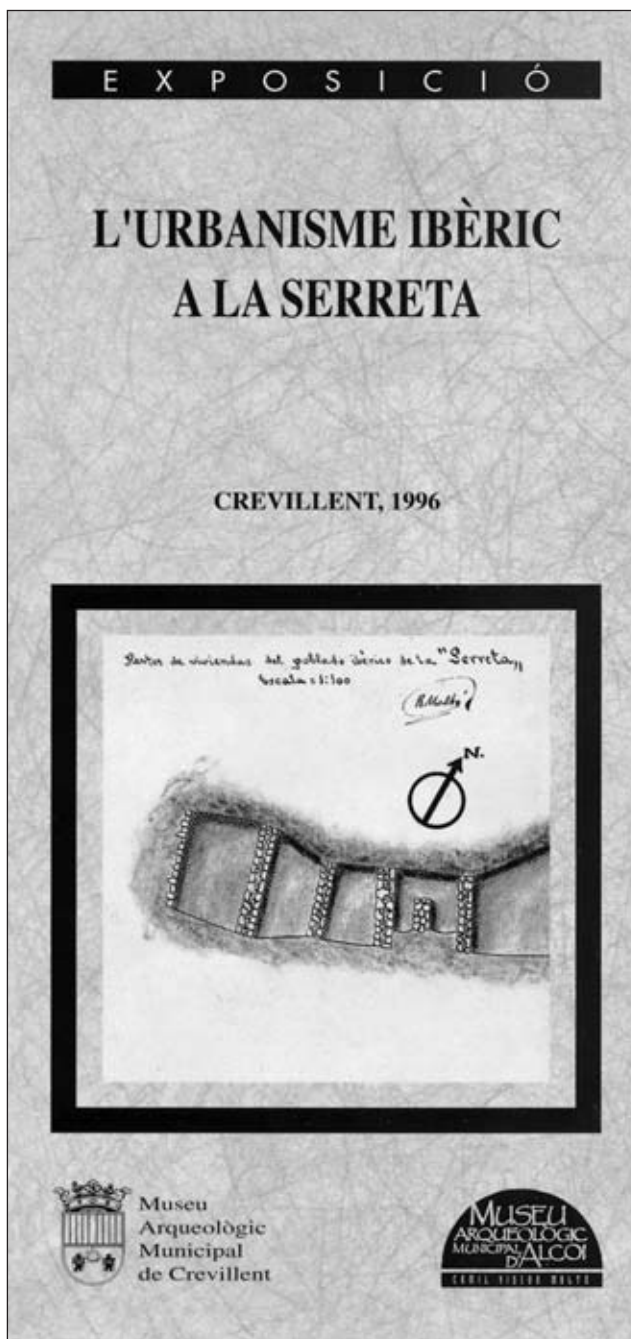

Acte de presentació i inauguració de l'exposició *L'urbanisme ibèric a la Serreta*, al Museu Arqueològic de Crevillent.

L'Ajuntament de València va sol·licitar a l'Ajuntament d'Alcoi el préstec temporal de l'escultura de bronze *El primer tumbo*, obra de Marià Benlliure, que és propietat de la Col·lecció d'Art de l'Ajuntament d'Alcoi, perquè aquesta figurara en una exposició monogràfica que sobre aquest artista va tenir lloc a l'Almodí de València durant el mesos de març i abril de 1996.

Per part de la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència es va sol·licitar el préstec de quatre peces ibèriques de la col·lecció del Museu d'Alcoi, perquè figuraren en una exposició titulada *El mundo ibérico, una nueva imagen en los albores del año 2000*, la qual va tenir lloc a les Drassanes de València entre el 29 de maig i el 21 de juliol de 1996.

A més d'aquests préstecs, el Museu ha atés sol·licituds presentades per part de diferents editorials interessades a reproduir imatges del nostre arxiu fotogràfic. En aquest sentit cal destacar la col·laboració amb el diari *Información* (Alacant) per a les il·lustracions de la *Memoria gràfica de l'Alcoià, el Comtat y la Foia de Castalla*, així com per a l'edició de la *Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*, obra editada per l'Enciclopèdia Catalana.

Inventari de materials

L'ordenació dels fons arqueològics i l'inventari d'aquests ha estat una de les activitats que han ocupat una atenció preferent per part del personal i dels col·laboradors del Museu. Així mateix, cal destacar la continuïtat observada en l'aplicació informàtica proposada per la Conselleria de Cultura (Sistema Valencià d'Inventaris), principalment per a les peces arqueològiques que es troben a l'exposició permanent del Museu, així com per als materials i les col·leccions emmagatzemades. La concessió

d'una ajuda econòmica de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència per a la realització d'inventaris, ha permès ordenar i inventariar un lot de materials ibèrics de les antigues excavacions de la Serreta, d'acord amb el Programa *Sistema de Gestión y Control de Almacenes*. En aquest sentit, hem d'agrair la col·laboració de Sara Moltó Gisbert, Cristina Reig Seguí, Begoña Doménech Ferrándiz i Ignasi Grau Mira.

Laboratori de restauració

L'activitat del laboratori ha adreçat la seua atenció envers els tractaments de les peces de bronze de la Serreta (28 tractaments) i d'altres materials ceràmics (8 restauracions).

La concessió d'una subvenció per part de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, ha permès ampliar la dotació d'aparells per al laboratori de restauració amb l'adquisició d'una lupa estereoscòpica amb adaptador per a càmera fotogràfica i amb font d'alimentació de llum, una cubeta de banys ultrasons i una balança de precisió.

La memòria final dels treballs de documentació de la restauració de la *falcata* provinent de les excavacions de la necròpolis de la Serreta (sepultura 53, campanya de 1990), ens ha estat facilitada per la senyora Carme Prats i Darder (Laboratori de Restauració de la Universitat de Lleida) i el senyor Josep H. Miró Segura (Laboratori de Restauració del Museu d'Alcoi). Aquesta darrera fase va disposar d'una ajuda econòmica per part de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.

L'ACTIVITAT INVESTIGADORA

Durant 1996 el Museu ha acollit diferents investigadors que hi han realitzat treballs sobre les col·leccions i els fons documentals que s'hi custodien. Les senyores Carmen Aranegui, Consuelo Mata Parreño i Àngels Martí Bonafé i el senyor José Pérez Ballester (Dept. de Prehistòria i d'Arqueologia de la Universitat de València) han realitzat una revisió de les ceràmiques ibèriques amb decoració figurada i de la col·lecció d'exvots de la Serreta. La senyora Mª Paz de Miguel (Universitat d'Alacant) ha iniciat la revisió i l'estudi de les restes òssies humanes d'individus infantils. El senyor Michael Kunst (Instituto Arqueológico Alemán) va estar estudiant i fotografiant vasos ceràmics neolítics de la Cova de la Sarsa. La senyora Mª Cruz Martín Ceballos (Dept. Historia Antigua, Universidad de Sevilla) va realitzar l'estudi del relleu ibèric *Domador de cavalls* del Pitxòcol de Balones. La senyora Patricia Miña-

na Pérez (Universitat d'Alacant) va estudiar els materials ibèrics trobats a coves. El senyor Jesús Moratalla Jávega (Dept. d'Arqueologia i Prehistòria, Universitat d'Alacant) va fer una revisió dels materials ibèrics provinents dels termes d'Alfafara, Bocairent i Banyeres de Mariola. El senyor Joaquim R. Sendra Sáez (Dept. de Geologia, Universitat de València) va estudiar les restes fòssils del neogen marí de la col·lecció Visedo Moltó. El senyor Alberto J. Lorrio (Dept. d'Arqueologia i Prehistòria, Universitat d'Alacant) va realitzar l'estudi dels materials ceràmics de la Cova Bolomini (Alfafara).

L'estudi dels materials de les excavacions al jaciment ibèric de la Serreta n'ha estat, un any més, una de les activitats més destacades, la qual ha comportat una major dedicació en matèria d'investigació. En aquest estudi, que dirigeix el senyor Manuel Olcina Doménech, cal esmentar la col·laboració en les diferents tasques de restauració, estudi, dibuix, etc., dels senyors Emilio Cortell Pérez, Begoña Doménech Ferrándiz, Mª Pilar Fumanal, Francisco Gómez Bellard, Elena Grau Almero, Ignasi Grau Mira, Pilar Iborra Eres, Mª Paz de Miguel, Carme Prats i Darder, Josep H. Miró Segura, Sara Moltó Gisbert, Cristina Reig Seguí, Feliciano Sala Sellés, Josep M. Segura Martí i José Zamora Pardo.

La col·laboració amb altres institucions

Durant el curs 1995-96 el Museu ha estat incorporat al Mòdul de Pràctiques en Museus Arqueològics, mitjançant un Conveni de Cooperació Educativa signat entre la Fundació Empresa ADEIT, de la Universitat de València, i l'Ajuntament d'Alcoi. Les pràctiques es van dur a terme durant el mes de març de 1996, amb una duració de 80 hores, en què van prendre part quatre alumnes de Prehistòria i Arqueologia de la Universitat de València.

El Museu d'Alcoi va col·laborar amb la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, en les Jornades Europees de Patrimoni (promogudes pel Consell d'Europa). En aquest sentit, el Museu va ser el centre d'informació de les jornades de portes obertes que van permetre visitar el jaciment de la Mola d'Agres (Agres), en què els responsables de l'equip científic que dirigeix les excavacions van mostrar aquest poblat de l'Edat del Bronze a nombrosos visitants.

Les relacions del Museu d'Alcoi amb les universitats d'Alacant, La Laguna, Lleida i València, així com les establertes amb el Museu Provincial d'Alacant, el Museu Arqueològic de Crevillent i el Servei d'Investigació Prehistòrica de València, han esdevingut una experiència enriquidora i una col·laboració que ha permès desenvolupar investigacions i estudis sobre els fons materials i documentals del nostre Museu.